

Col·lecció Infància i Adolescència, núm. 5

Els acolliments familiars en l'àmbit internacional: el debat de la professionalització

Carme Montserrat
Ferran Casas
Dolors Navarro

**Els acolliments familiars en l'àmbit internacional:
el debat de la professionalització**

Carme Montserrat,
Ferran Casas i Dolors Navarro

Els acolliments familiars en l'àmbit internacional: el debat de la professionalització

Col·lecció Infància i Adolescència

núm. 5

Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria d'Infància i Adolescència

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP:

Montserrat Boada, Carme

Els Acolliments familiars en l'àmbit internacional : el debat de la professionalització. –
(Col·lecció Infància i adolescència ; 5)

Bibliografia

ISBN 9788439385356

I. Casas Aznar, Ferran II. Navarro, Dolors III. Catalunya. Secretaria d'Infància i Adolescència IV. Títol V. Col·lecció: Col·lecció Infància i adolescència ; 5

1. Acolliment familiar – Aspectes econòmics 2. Famílies d'acollida – Formació
364.65-058.86

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Acció Social i Ciutadania
Secretaria d'Infància i Adolescència

© Carme Montserrat, Ferran Casas i Dolors Navarro

Se'n permet la reproducció, la distribució i la comunicació pública sempre que se'n citi el títol, l'autor i l'editor, i que no es faci amb fins comercials.

1a edició: octubre de 2010

Foto coberta: Linda Åslund (Llicència Creative Commons)

ISBN: 978-84-393-8535-6

Dipòsit legal: B. 37.315-2010

Tiratge: 1.500 exemplars

Disseny i maquetació: gama, s. l.

Impressió: Thau, s. l.

Presentació

Al llarg de la història, la família ha estat el principal agent socialitzador de l'individu i continua sent-ho. D'una manera o altra, es troba present a totes les societats i esdevé la principal institució educadora: transmet valors i normes, dota d'habilitats socials, satisfà les necessitats tant materials com afectives i afavoreix el desenvolupament psicològic correcte de la persona, especialment d'infants i adolescents.

En algunes ocasions, però, ens trobem amb infants i adolescents que, per diferents motius, no poden conviure amb la seva família; per a ells l'acolliment en família aliena esdevé la primera mesura de protecció que han d'adoptar les administracions competents.

En l'àmbit estatal, l'acolliment familiar es va regular per primera vegada a la *Ley 21/1987, de 11 de noviembre, por la que se modifican determinados artículos del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil en materia de adopción*, i a Catalunya per mitjà de la Llei 37/1991, de 30 de desembre, sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció.

Sens dubte, la prioritat que els nens i les nenes es desenvolupin dins d'un entorn familiar és un dels plantejaments amb més consens legal i tècnic, però, malgrat això, encara són molts els infants i adolescents sota la tutela de l'Administració que romanen en centres residencials.

Aquesta realitat ha fet necessària l'anàlisi de la situació actual de l'acolliment, de les experiències portades a terme fins ara i de les necessitats actuals per plantejar noves alternatives que facin factible el dret d'infants i adolescents a desenvolupar-se dins d'un ambient familiar.

En aquest sentit, la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència introdueix per primera vegada la figura de l'acolliment professionalitzat, com a mesura que haurà de permetre que molts infants i adolescents que, per raó d'edat, situació familiar o per circumstàncies especials romanen als centres de protecció sense cap expectativa de viure en família puguin créixer i desenvolupar-se amb la cura de persones especialitzades que els proporcionaran un entorn familiar i desinstitucionalitzat.

El document que us presentem a continuació recull els resultats d'una recerca documental sobre l'acolliment familiar en alguns països europeus i als Estats Units, on la trajectòria en l'àmbit dels acolliments professionalitzats és molt més àmplia i estesa. Pretenem que aquesta anàlisi sigui útil a l'hora d'implementar el Programa d'acolliment professionalitzat en unitats convivencials d'acció educativa a Catalunya, per tal d'aprofitar el coneixement de les experiències d'èxit portades a terme en altres països, així com per avançar-nos a aquelles dificultats i possibles reptes que, sens dubte, sorgiran en aquest nou camí que ara iniciem.

CARME CAPDEVILA I PALAU
Consellera d'Acció Social i Ciutadania

Índex

1. Introducció	11
2. Situació de l'acolliment familiar en alguns països europeus: Regne Unit, Suècia, Dinamarca, França, Alemanya. Breu contextualització dels sistemes respectius	13
3. Acolliment i pagament	17
3.1. Acolliment voluntari	18
3.1.1. Acolliment voluntari de curta durada	18
3.1.2. Acolliment voluntari de llarga durada	19
3.2. Acolliment familiar com a treballadors autònoms. Dietes i retribucions	20
3.3. Acolliment familiar assalariat	23
4. Captació, selecció i manteniment del banc de les persones acollidores .	25
5. Formació inicial i contínua. Suport de les persones acollidores	29
6. Què opinen els infants en acolliment?	33
7. El programa experimental anomenat «Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar» (MTFC) en alguns estats nord-americans i europeus	37
7.1. Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar als EUA	37
7.2. Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar a Anglaterra .	40
8. El debat de la professionalització	43
8.1. L'acolliment com a treball o com una forma de viure?	43
8.2. Contractats o autònoms?	45
8.3. La seva formació i qualificació	45
9. Conclusions	49
10. Bibliografia	51

1. Introducció

Aquest informe presenta els resultats d'una recerca documental centrada en l'àmbit de l'acolliment familiar. Aquesta recerca ha fet un breu recorregut per la situació i els reptes actuals dels programes d'acolliment familiar a alguns països europeus i nord-americans en la primera dècada del s. XXI, fent especial èmfasi en algunes perspectives i programes d'acolliments familiars professionalitzats. L'objectiu final de l'informe és aportar elements presents en els programes d'acolliment familiar a altres països on la trajectòria en aquest àmbit és més llarga i estesa, per tal de facilitar preses de decisions informades a Catalunya sobre l'acolliment familiar professionalitzat.

La selecció dels països s'ha fet en funció d'aquells dels quals hem aconseguit informació recent que semblava adient per la temàtica objecte de l'informe sol·licitat. És probable que hi hagi altres experiències tant o més interessants a les quals no hem pogut accedir. Les principals fonts d'informació que hem utilitzat són les següents:

- Petrie, P.; Boddy, I.; Cameron, C.; Wigfall, V. Fostering in Europe Final report. London: Thomas Coram Research Unit Institute of Education, University of London (unpublished), 2007.

Aquest informe recull l'estudi finançat per l'Administració anglesa sobre el funcionament de l'acolliment familiar en cinc països europeus, comparant-ne les diferents modalitats i reptes plantejats a cada sistema. Examina i compara el desenvolupament de l'acolliment familiar de Dinamarca, França, Alemanya i Suècia en termes de models de formació, serveis de suport, contractació i condicions laborals de les persones acollidores familiars. Per cadascun dels països es va desenvolupar una revisió nacional de l'acolliment familiar i serveis d'acolliment i entrevistes amb informants clau dels àmbits local, regional i nacional.

- Tearse, M. (2010). Love Fostering – Need Pay: a UK-wide survey of foster carers about fees. The Fostering Network (UK), 2010. <http://www.fostering.net/>

Recull informació dels quatre països que configuren el Regne Unit sobre la situació dels acolliments, centrant-se especialment en el tema del finançament. Es basa en part en una enquesta del 2009 feta per la xarxa d'acollidors

més gran del Regne Unit, que publica periòdicament informes sobre l'estat de la qüestió.

- El document Care Matters: Ministerial Stocktake Report 2009 <<http://publications.everychildmatters.gov.uk/default.aspx?PageFunction=productdetails&PageMode=publications&ProductId=DCSF-01078-2009>> del Department for Children, Schools and Families (DCSF), d'Anglaterra, en el qual es recullen algunes opinions dels infants i adolescents sobre alguns aspectes de l'acolliment familiar. La perspectiva dels infants pel que fa a l'acolliment també ha estat extreta d'altres fonts que es ressenyen en el punt 6.
- La documentació del Programa de tractament multidimensional de l'acolliment familiar (Multidimensional Treatment Foster Care), que tant als Estats Units (<http://www.mtfc.com/>) com a Anglaterra (<http://www.mtfc.org.uk/>) s'ofereix com un programa d'acolliment especialitzat d'infants i adolescents amb problemes de conducta.
- Del Valle, I. F.; López, M.; Montserrat, C.; Bravo, A. (2008). El acogimiento familiar en España. Una evaluación de resultados. Madrid: Ministerio de Educación, Política Social y Deporte, Observatorio de la infancia, 2008. <<http://www.mepsyd.es/observatoriodeinfancia/documentos/Aco>>.

Aquest informe ha aportat resultats per primera vegada d'una avaluació dels acolliments familiars a l'Estat espanyol realitzada a sis comunitats autònomes, Catalunya inclosa, i els compara amb resultats d'altres estudis europeus.

- La web de l'IFCO (International Foster Care Organisation), que és una xarxa internacional dedicada a la promoció i el suport dels acolliments familiars: <<http://www.ifco.info/>>.
- Sinclair, I., Baker, C., Lee, I.; Gibbs, I. (2007). The pursuit of permanence. London: JKP, 2007.

En aquests darrers anys, el grup d'investigadors de la Universitat de York encapçalat per Sinclair, ha fet un conjunt d'aportacions importants al tema dels acolliments familiars, destacant un estudi longitudinal de més de 500 acolliments al llarg de diversos anys, del qual s'han extret, sobretot, conclusions valuoses sobre l'evolució de l'acolliment familiar a Anglaterra.

A partir d'aquesta documentació, els països que aporten dades analítiques són: el Regne Unit, especialment Anglaterra, que és un país que avalua i difon força resultats sobre els programes d'acolliment; França, que aporta el model més diferenciat i professionalitzat d'entre els països estudiats; Alemanya, que és un model més ancorat en el voluntariat i en molts aspectes semblant al nostre, i els països nòrdics com Suècia i Dinamarca, que tenen una oferta més diversificada. D'altra banda, s'aporta l'experiència nord-americana en relació amb el programa anomenat Programa de tractament especialitzat. Tanmateix, al llarg de l'informe es fa referència a l'Estat espanyol i Catalunya.

2. Situació de l'acolliment familiar en alguns països europeus: Regne Unit, Suècia, Dinamarca, França i Alemanya. Breu contextualització dels sistemes respectius

Aquest apartat s'inicia amb una descripció esquemàtica de les coordenades que estructuraren els sistemes respectius per tal de poder contextualitzar el tema central d'interès que tot seguit tractarem directament: la professionalització de l'acolliment. Ens referim a la situació laboral de les persones acollidores; a la captació i el manteniment del banc d'acollidors, i a la formació i el suport de les persones acollidores. Per qüestions didàctiques, l'exposició de la informació, la farem per temes, tot diferenciant la situació a cadascun dels cinc països dins de cada tema.

Es troben diferències importants entre els serveis de protecció en els diferents països estudiats, en relació amb el grau de centralització dels serveis i l'abast de les prestacions públiques. A França, els serveis de protecció són oferts i regulats a partir d'un sistema centralitzat nacional, amb relativament pocs proveïdors independents (tots són sense ànim de lucre). D'altra banda, tenim Alemanya on, com a estat federal, la descentralització és important. A Anglaterra, Dinamarca i Suècia tenen una diversificació de serveis important entre el sector públic i les organitzacions privades (normalment sense ànim de lucre) dintre d'un sistema encara més descentralitzat, on els ens locals (Local Authorities) tenen competències de planificació i gestió dels serveis socials i de protecció a la infància.

A França hi ha un sistema d'homologació nacional, que opera a través dels *départements*. Aquest marc regulador central significa que quan una persona acollidora ha estat acreditada (si ho traduïm a la nostra realitat seria quan té el certificat d'idoneïtat), pot exercir d'acollidor en qualsevol altre departament de l'Estat francès.

A Anglaterra, la diferència entre ens locals és alta, i se'n troben algunes que no tenen desenvolupades estratègies dirigides a la captació, la selecció, el manteniment, el suport i la formació d'acollidors familiars i d'altres amb evidències de bones pràctiques (Petrie [et al.], 2007).

Coordenades que estructuraren els acolliments familiars als països estudiats

	Denominació del ministeri competent	Descentralització	Legislació reguladora
Regne Unit	Nens, Escoles i Famílies (DCSF)	Autoritats locals (150)	Llei dels infants de 1989 i 2004
Suècia	Salut i Afers Socials	Autoritats locals (289)	Llei de serveis socials
Dinamarca	Benestar Social	Autoritats locals (98)	Llei de serveis socials (ampliació 2006)
França	Treball, Relacions Socials i Solidaritat	Centralitzat	Llei de reforma de protecció del menor 2007
Alemanya	Treball i Afers Socials	Estat federal (16 Laender). Oficines de benestar social (municipis)	Llei federal: Social Code Book VIII (Benestar infants i joves)
Espanya	de Salut i Polítiques Socials	CA (17)	Llei 1/1996 + lleis autonòmiques

Font: elaboració pròpia.

■ Percentatge d'acolliment familiar

Pel que fa al percentatge en el nombre d'infants i adolescents amb mesura protectora que estaven en acolliment familiar el 2005, Suècia i Anglaterra tenien una proporció que rondava el 70%, mentre que Dinamarca, França i Alemanya, la tenien més baixa, al voltant de la meitat dels casos del sistema de protecció a la infància: a França el 55%, a Dinamarca hi ha el 46%, i a Alemanya, el 41%.

En un informe recent (Tearse, 2010), s'assenyala que a tot el Regne Unit hi ha uns 74.000 infants i adolescents sota la custòdia de l'Estat, 53.000 dels quals viuen en 43.000 famílies d'acollida, és a dir, prop del 75%. Un dels temes que més preocupa en els darrers anys al Regne Unit és la inseguretat i la inestabilitat a la qual són sotmesos massa sovint els nens i nenes a causa dels canvis freqüents que es donen a la família que els acull.

■ Breu contextualització dels acolliments avui

Històricament i culturalment, les persones acollidores familiars, en la majoria dels països estudiats en el present informe, han estat vistes com les que ofereixen una casa familiar per ajudar un infant que ho necessita. Els serveis d'acolliment s'han desplegat sobretot al llarg de la segona meitat del s. xx, però des de fa ja uns anys,

cada vegada s'exigeix als acollidors més especialització, és a dir, una preparació addicional, més formació i suport.

Un exemple ja el teníem amb la Llei d'infància del 1989 a Anglaterra (Children Act), que va posar nous deures a les autoritats locals, com el de promoure el contacte entre els infants i les seves famílies; el de reconèixer la importància dels trets culturals diferencials dels infants; el de posar junts els germans i al més a prop possible de casa seva, i el d'involucrar els infants, pares i acollidors en la planificació de l'atenció. Més tard, el document *Every Child Matters*, que va precedir la Llei d'infància del 2004, va ampliar l'espectre dels deures bo i incloent-hi la necessitat de centrar-se en els resultats, especialment l'assoliment acadèmic dels infants acollits i la promoció del seu benestar, aspectes que van més enllà de proporcionar un nivell bàsic d'atenció.

Les persones acollidores han de fer tasques complexes i diversificades. Alguns acollidors s'especialitzen en la provisió de certs tipus d'acollida, com ara acolliments de curta durada o de respir, de grups de minories ètniques específiques, d'infants amb discapacitats, d'infants amb comportament difícil, o d'infants amb expedient a Justícia Juvenil («acolliment intensiu»). En el 2000 ja es preveia que la proporció dels infants amb conductes difícils en acolliment familiar podia créixer (Sinclair [et al.], 2000; Triseliotis [et al.], 2000). Amb tot, els acollidors informaven d'alts nivells de satisfacció amb l'acolliment. Sinclair [et al.] (2000) assenyalava que quasi en la seva totalitat (97%) estaven d'acord o totalment d'acord amb l'ítem «estem molt satisfets amb l'acolliment familiar» i el 88% estaven d'acord en el fet que l'acolliment familiar enriquia les seves vides. Malgrat tot, a aquesta tasca se li atribuïen components estressants, especialment pels problemes associats amb l'infant acollit, les dificultats relacionades amb el contacte amb la família d'origen i el repte de combinar l'acolliment familiar amb atendre les necessitats de la família de l'acollidor/a.

La taxa de ruptures es pot considerar un indicador de l'èxit dels programes d'acolliment familiar i, tot i que varia bastant entre països, s'estima que està entre un 20% i un 50%. En l'estudi fet a l'Estat espanyol (Del Valle [et al.], 2008) s'assenyala que un de cada quatre dels acolliments en família aliena acaba en ruptura (25,4%) i un 15,5% dels acolliments en família extensa també hi acaba.

Al Regne Unit, les estadístiques mostren que un de cada quatre infants acollits experimenta 3 canvis d'acolliment o més en 1 any (The Fostering Network, 2009). En un estudi a Anglaterra (Ward, Munro & Dearden, 2006) sobre la inestabilitat dels acolliments, s'observa que provoca en l'infant: dificultats en la formació de vincles, pèrdua de les relacions clau, pobresa d'integració escolar i social, seguiment deficient pel que fa a la salut, baixa autoestima, i, un cop són adults, s'observa que poden tenir dificultats en l'ocupació, les relacions socials, la gestió econòmica i l'habitatge.

Les variables que s'observen més sovint associades a trajectòries inestables i canviants en els acolliments familiars són: els antecedents d'altres acolliments, l'edat de l'infant, les dificultats emocionals i de comportament, la discapacitat, la motivació cap a l'acolliment tant dels infants com de les famílies biològiques, les circumstànci-

es i característiques de les persones acollidores, la presència de fills propis en la llar d'acollida i el contacte amb la família biològica.

Les raons de la inestabilitat poden ser degudes tant a un «canvi planificat» com a un de «no planificat». Quan és planificat, els motius més freqüents són que: l'infant deixa d'estar tutelat; requereix un acolliment de llarga durada; s'ha fet un acolliment d'urgència o no ha estat possible l'elecció de l'acolliment adequat; se satisfan les necessitats de respir de les persones acollidores (anar de vacances), la família d'acollida es cessada en les seves funcions o que els acollidors es retiren, i l'acolliment era especialitzat, fixat per un període determinat. Les raons degudes a un «canvi no planificat» són: la interrupció deguda al comportament de l'infant, els canvis imprevistos en les circumstàncies de l'acollidor/a (diagnòstic d'una malaltia) i l'oposició del mateix nen/a o dels seus pares.

3. Acolliment i pagament

Seguint la documentació revisada, s'ha optat per una classificació que té a veure directament amb l'**estatus ocupacional de les persones acollidores** i el **tipus de remuneració** econòmica, ja que aquesta comporta una sèrie d'exigències si més no formatives, com veurem més endavant. Així, doncs, es parla **(1) d'acolliment voluntari**¹ quan només es cobreixen les despeses que ocasiona l'infant acollit; **(2) d'acolliment en règim d'autoocupació** (el que nosaltres podem referir com a «treballadors autònoms»), als qui reben una assignació econòmica per la tasca que desenvolupen o pel servei que presten, a part de les despeses ocasionades per l'acolliment, però que en cap cas tenen una vinculació laboral amb l'entitat o l'Administració, i **(3) dels acollidors assalariats**, que es vinculen a la institució amb un contracte laboral.

En el quadre següent es poden observar les variacions existents entre els cinc països:

Situació ocupacional dels acollidors familiars per països

	Model imperant	Altres iniciatives o experiències
França	La majoria d'acollidors familiars tenen un contracte laboral, amb un sou i formació obligatòria	L'acolliment voluntari només hi és per als joves de Justícia Juvenil
Dinamarca	La majoria d'acollidors familiars estan en règim d'autònoms	Tenen alguns exemples d'acolliment retribuït amb un sou
Suècia	La majoria d'acollidors familiars estan en règim d'autònoms	Tenen alguns acolliments voluntaris de curta durada
Regne Unit	La majoria d'acollidors familiars estan en règim d'autònoms	Tenen alguns acolliments voluntaris
Alemanya	L'acolliment és voluntari tant de curta com de llarga durada (se'ls cobreix només les despeses)	Tenen alguns exemples d'acolliment retribuït amb un sou

Font: elaboració pròpia a partir de l'informe de Petrie [et al.], 2007.

1. Cal aclarir que, òbviament, tots els tipus d'acolliment són voluntaris (acceptats lliurement) per part de les persones acollidores. Aquí el terme «voluntari» es refereix a la vessant de voluntariat, és a dir, en el sentit d'exercir una tasca sense rebre remuneració econòmica a canvi.

El tema de **professionalitzar** els acolliments entès com l'acció de convertir en professional una activitat que no estava considerada inicialment així i dotar-la d'una remuneració econòmica fixa, esdevé borrós al llarg de la documentació consultada, atès que el terme «professionalitzar» pot fer referència a la qualificació professional de les persones acollidores, encara que el treball sigui de caràcter voluntari, sense cap salari.

A continuació s'expliquen i s'aporten exemples de les diferents modalitats:

3.1. Acolliment voluntari

En general, el pagament de l'acolliment voluntari tant de curta com de llarga durada només cobreix les despeses que ocasiona l'infant acollit. Les quantitats no tan sols varien d'un país a l'altre, sinó que també ho fan dins del mateix país en funció de la regió o de l'entitat que el gestiona.²

■ 3.1.1. Acolliment voluntari de curta durada

Es refereix a les persones acollidores que proporcionen menys d'un any de servei, però sobretot es refereix al fet que no ofereixen el servei de totes les hores d'un any sencer. Traduït al nostre Sistema català és semblant al règim que fan per un costat les **famílies col·laboradores**, i, per altre, les **famílies d'urgència**. Veiem els exemples de Suècia i Alemanya.

A **Suècia**, la tradició de voluntariat en l'acolliment familiar fa que existeixin al voltant de 23.000 **famílies de contacte** (*contact families*). Aquestes famílies són voluntaris que ofereixen als infants una estada amb ells, per exemple, durant les vacances d'estiu, o bé un servei regular de caps de setmana al llarg de l'any (semblant al programa de Catalunya de **famílies col·laboradores** de caps de setmana i vacances). Poden acollir una gran varietat d'infants, des d'aquells amb menys dificultats socials (que viuen amb les famílies biològiques) fins a aquells amb serioses dificultats (per exemple, que estan en centres residencials). Molts dels acollidors familiars a Suècia van començar per ser famílies de contacte voluntàries, i més tard van passar a ser acollidors en règim d'autoocupació (autònoms) de llarga durada, sovint acollint un infant que ja havien tingut en aquest règim de curta durada. Les famílies de contacte també poden acollir infants que estan en acolliment de llarga durada a una altra família, per donar un descans (per exemple, per les vacances) als acollidors. És una manera de donar suport a les persones acollidores que duen a terme acolliments.

2. D'altra banda, atès que les fonts d'informació són fonamentalment angleses, moltes de les quantitats estan en lliures esterlines, fet que si les convertim en € dependrà del canvi que estiguem aplicant.

ments de llarga durada. Aquesta mesura, veurem en l'apartat 6 com és criticada pels nois i noies que diuen que sempre han de comportar-se com si fossin els seus pares, però després, per les vacances, no compten amb ells.

A **Alemanya** tenen una experiència anomenada *Patenschaft* (significa padrinatge, o, altrament dit, com una relació d'espònsor), i que opera com a servei d'emergència veïnal, per exemple, es fan càrrec de l'infant quan un dels seus progenitors amb problemes seriosos de salut mental és hospitalitzat. Aquests voluntaris acostumen a tenir una feina relacionada amb algunes professions, en particular com un/a infermer/a psiquiàtric/a. Les persones acollidores mantenen el contacte setmanalment amb els infants, i s'intercanvien visites, incloent-hi tenir l'infant a la nit, més enllà de qualsevol necessitat d'emergència. Els acollidors reben una prestació econòmica (210 £ per mes), a més de les despeses d'acollida durant els períodes que l'infant resideix amb ells. L'èxit en la captació d'aquest tipus d'acollidors és degut, en part, al poc compromís que se'ls requereix en comparació amb els acollidors familiars de llarga durada i a jornada completa.

■ 3.1.2. Acolliment voluntari de llarga durada

Es refereix als acollidors que proporcionen un acolliment continuat en el temps i que cobreix dia i nit, que pot ser de mesos i anys, sense rebre'n una remuneració econòmica en concepte de la tasca desenvolupada. Se'ls cobreixen sols les despeses de manutenció de l'infant, i, de manera similar a com s'està fent a Catalunya, la quantitat varia en funció del nombre d'infants acollits, l'edat i les necessitats que presenten. Aportem els exemples d'Alemanya i França (aquest darrer país només en el cas de la Justícia Juvenil).

A **Alemanya** l'acolliment familiar voluntari proporciona la principal forma d'acolliment a tot el país. Aquests acollidors tenen cobertes les despeses econòmiques que ocasiona l'infant acollit. L'Associació Alemanya per al Benestar Públic i Privat publica uns barems de les despeses de l'acolliment familiar amb caràcter de recomanació. Tot i així, a la pràctica, els pagaments de les despeses varien segons la modalitat de l'acolliment i entre els diferents estats alemanys.

A **França** l'acolliment de llarga durada com a activitat voluntària està associat als infants del sistema de justícia juvenil, més que a serveis socials. En contrast amb la contractació assalariada de la majoria d'acollidors familiars de França, els acollidors voluntaris només reben una compensació per les despeses, regulades a escala nacional.

3.2. Acolliment familiar com a treballadors autònoms. Dietes i retribucions³

Els acollidors estan com a treballadors en règim d'autònoms i acostumen a rebre dos tipus de pagament:

- Les dietes en concepte de les despeses per la manutenció de l'infant acollit.
- Els honoraris en concepte del temps i la dedicació emprada per l'acollidor (el que entenem com un sou/salari).

És el model imperant al **Regne Unit, Dinamarca i Suècia**.

■ Regne Unit

En principi, tots els acollidors perceben les **dietes**. La quantitat d'aquestes varia segons l'edat de l'infant, i, a més, entre les entitats d'acolliment s'apliquen diferents barems.

El Departament d'Infants, Escoles i Famílies ha recomanat uns mínims que s'acostumen a complir arreu del Regne Unit. Per la seva banda,⁴ The Network Fostering (la Xarxa d'acolliment) recomana unes tarifes per sobre de les del Departament, assumides només per una part dels serveis. A Escòcia i Gal·les en particular, els subsidis són molt variables. En molts llocs del Regne Unit aquests pagaments no cobreixen el cost total de la cura de l'infant.

També el pagament dels honoraris continua sent molt variable, segons la darre-ra enquesta duta a terme per aquesta Xarxa (The Network Fostering, 2009) i a diferència de les dietes, no és clar que tots els cobrin. La variació està subjecta a com es quantifica la dedicació que requereix un infant concret, el nombre de setmanes a l'any que el tenen, i el nombre d'infants que cada acollidor té. Un altre factor en joc és si l'acollidor és parent de l'infant, ja que llavors és més probable que cobri menys que els altres. Ara bé, el gran problema és que en cap dels quatre països del Regne Unit existeix una escala de preus de pagament de caire nacional, o uns nivells d'honoraris recomanats, com tampoc uns requeriments unificats per als diferents conceptes de pagament. Per tant, el que es cobra entre els diferents acollidors com a salari de la seva feina varia enormement entre ells.

3. Nota dels autors d'aquest informe: s'ha traduït *Self-employment* per règim d'autònoms, *allowances* per dietes (referents principalment a la despesa de manutenció de l'infant acollit) i *fees* per honoraris.

4. The Network Fostering és la xarxa més important del Regne Unit que aglutina persones involucrades (professionals o no) amb l'acolliment, publica estudis i fa un recull anual de dades d'Anglaterra, Escòcia, Gal·les i Irlanda del Nord. Recomanem visitar la seva pàgina web: <http://www.fostering.net/>.

L'acolliment al Regne Unit es troba en una etapa de transició entre ser una activitat voluntària i una activitat fruit d'un treball professional remunerat. Històricament ha estat una activitat voluntària que atreïa famílies que desitjaven donar suport als infants per solidaritat. Però les condicions econòmiques canviant fan difícil acollir temporalment infants sense rebre'n cap compensació econòmica. Els acollidors han de ser pagats per contribuir als seus ingressos familiars, o fins i tot el pagament per a aquesta tasca pot esdevenir la seva font d'ingressos principal, atès que aproximadament una quarta part dels acollidors britànics són nuclis monoparentals.

El fet que hi hagi encara acollidors que en realitat no cobrin honoraris o que aquests siguin baixos, fa que sigui difícil pensar a continuar oferint un servei integral d'acolliment. Segons l'enquesta duta a terme per Fostering Network (2009), aquest fet, explica que la borsa d'acollidors pateixi una escassetat global (s'estima en 10.000 al Regne Unit) i un important envelliment (actualment hi ha molts acollidors de 50 i 60 anys). L'informe citat afirma que es podrien captar més acollidors si es professionalitzés l'acolliment.

En l'actualitat no hi ha claredat pel que fa als criteris per establir les remuneracions pagades als acollidors, cada servei té la seva pròpia política de pagament i no es troben publicades dades de conjunt (es preveu que es comenci a publicar el 2011). La informació proporcionada pels acollidors, a vegades està poc clara perquè en molts casos els seus honoraris són retribuïts en un pagament combinat amb les dietes. Fins i tot es dona la situació d'alguns acollidors a Escòcia que acullen diversos infants alhora que pertanyen a diferents serveis o entitats, i reben diferents quantitats de diners per cada nen/a segons el criteri de cada entitat.

Un altre criteri que varia és el pagament que se'ls fa mentre ha marxat l'infant que tenien acollit i esperen que en vingui un de nou. Només una quarta part dels acollidors té garantit aquest pagament. A més, el proper nen o nena que arribi pot tenir una edat i unes necessitats diferents, i, per tant, les prestacions seran unes altres. Aquestes són algunes de les raons per les quals el panorama és tan individualitzat i tan complex.

Pagaments als acollidors britànics segons l'enquesta de 2009

- Almenys el 50% dels acollidors reben algun tipus d'ajut setmanal.
 - D'aquests, el 60% reben unes prestacions de menys de 250 £ per setmana (el 18%, menys de 100 £ per setmana)
- El 26% dels acollidors reben unes prestacions durant 52 setmanes a l'any, tinguin un nen en acolliment durant aquest temps o no.
- Els acollidors depenen en gran mesura d'altres fonts d'ingressos:
 - el 34% tenen un treball fora de l'acolliment
 - el 64% tenen la parella que treballa fora de l'acolliment
 - el 13% té algun tipus de subsidi estatal
 - el 9% és pensionista.

- El 65% dels acollidors pensen que els ingressos que reben de l'acolliment són insuficients per la quantitat de treball que suposa.
- El 36% dels acollidors han considerat seriosament renunciar a l'acolliment, ja que el pagament que reben està lluny de ser un salari digne.

Les diferents enquestes nacionals mostren com es va incrementant progressivament el nivell de pagaments (Tearse, 2010). El 79% dels acollidors afirmen que no paguen impostos derivats dels ingressos de l'acolliment. Això vol dir que l'import que cobren és inferior a 10.000 £ l'any en prestacions més les dietes de 200 £ / 250 £ per nen/setmana. Altres fonts també indiquen que la prestació econòmica és igual o inferior al que seria un sou de la mitjana nacional: un ingrés anual inferior a 20.000 £ (Kirton [et al.], 2003, citat a Petrie [et al.], 2007). D'altra banda, es troben algunes agències independents que ofereixen un sou de més de 45.000 £ l'any per als acollidors que tenen tres nens acollits, sense període de vacances durant l'any, i amb alguns avantatges fiscals.

Tenint en compte que un sou mitjà al Regne Unit per home a l'abril del 2009 venia a ser de 531 £ / setmana i per dona de 426 £ / setmana i que un treballador/a social en un centre residencial cobrava una mitjana d'unes 400 £ / setmana, l'informe (Tearse, 2010) diu que només una quarta part dels acollidors arriben al sou d'un treballador social en un centre residencial i $\frac{3}{4}$ parts en queden molt per sota. A més s'ha de tenir en compte que les condicions laborals no són comparables, ja que els treballadors/ores socials gaudeixen de vacances, permisos, etc. D'altra banda, l'enquesta revela que quasi una quarta part dels acollidors depenen de subsidis o pensions estatals i que entre els infants acollits se'n troben vivint en situació de pobresa.

Alguns, per fer front als problemes econòmics, limiten el tipus d'acolliment que poden dur a terme, atès que han de compaginar-ho amb altres feines i la seva dedicació serà menor; d'altres, al contrari, agafen molts infants en acolliment, segurament més dels que haurien d'agafar, a fi d'incrementar les seves prestacions.

■ Dinamarca i Suècia

A **Dinamarca** es determinen, a escala nacional, les assignacions econòmiques que s'apliquen tant en el sector públic com en les organitzacions privades. A **Suècia** hi ha menys uniformitat en els sous del sector privat, que tendeixen a ser més elevats que en el sector públic. En ambdós països, l'assignació econòmica dels acollidors familiars és en funció del nombre d'infants acollits i la gravetat de les seves necessitats.

A **Dinamarca** i **Suècia**, aquests acollidors familiars tenen reconegut el dret a curts períodes de descans i a vacances. A la pràctica, però, els acollidors troben dificultats per organitzar-ho, de manera que molt sovint els infants acollits acompanyen els seus acollidors en les vacances. No obstant això, les organitzacions privades acostumen a incloure també les vacances pagades dintre de la remuneració que reben els acollidors.

Un exemple de professionalització de les famílies d'acollida en règim d'autònoms el trobem a **Dinamarca**, amb l'experiència anomenada *Opholdssteder* (literalment «un lloc per quedar-se»), que proporciona, a petita escala, alternatives a l'acolliment residencial. Els acollidors d'*Opholdssteder* sovint treballen com a parella, normalment tenen professions relacionades amb la pedagogia, l'educació o el treball social. Comparteixen casa seva amb tres infants o més amb necessitats que no poden ser cobertes amb acollidors familiars en règim ordinari, i amb els qui l'acolliment residencial sembla inapropiat.

Un règim similar opera a **Suècia** des del 2004, quan es van introduir noves regulacions que requerien que les «mini-institucions» estiguessin en allotjaments separats de la casa familiar dels acollidors, amb els requisits de qualificació establerts per al personal professional i els propietaris, de manera que les «mini-institucions» fossin més properes als centres residencials.

3.3. Acolliment familiar assalariat

A **França**, la norma és l'acolliment remunerat en forma de sou. De mitjana, onze de cada tretze nens acollits estan amb un acollidor familiar assalariat. La resta són infants amb acollidors voluntaris en el sistema de justícia juvenil. Com a treballadors, els acollidors es beneficien dels drets laborals, com la seguretat social, assegurances laborals i de salut, cinc setmanes de vacances pagades a l'any, drets de pensió i baixa per malaltia i maternitat. Treballar durant les vacances «oficials» es paga el doble, i els acollidors familiars tenen dret a dies de permís en determinades situacions, com en el cas de casament o l'assistència a uns funerals. Els acollidors també tenen dret a estar sindicats, i també poden optar per agafar-se un temps sabàtic.

El nivell dels sous per als acollidors familiars queda establert per l'Oficina d'Ocupació (del sector privat o del sector públic) per sobre del salari mínim. L'import del sou també té en compte les necessitats dels infants acollits. A més del sou, els acollidors perceben unes dietes en concepte de les despeses ocasionades per l'infant i altres despeses, com, per exemple, una partida per a l'habitatge.

La posició dels acollidors familiars francesos és ben diferent de la dels anglesos i dels altres països; tot i que cal també tenir en compte que a França l'acolliment familiar cobreix només la meitat dels casos de protecció. Representa una «mà d'obra» professional al seu propi domicili, i que els acollidors familiars siguin vistos com un membre de l'equip de professionals. La resta de treballadors de la xarxa estan en posició d'insistir que els acollidors familiars s'adhereixin a certes condicions, com ara assistir a les reunions d'equip i rebre formació contínua, més enllà de les 240 hores requerides per les normatives nacionals.

Els acollidors familiars francesos són dels més ben pagats. Això podria estar vinculat o no amb els seus nivells de formació, que veurem a continuació, i amb el seu estatus laboral. Val la pena assenyalar, però, que Dinamarca i França, que són els

països que tenen millors condicions laborals i econòmiques, tenen sindicats actius per representar els interessos dels acollidors familiars. Aquesta representació professional pot produir millors resultats, ja que la càrrega de negociar el sou o les prestacions econòmiques no recau en l'individu, sinó que és una feina col·lectiva.

També a Dinamarca, tot i tenir majoritàriament un règim d'autònoms entre els acollidors familiars, s'observen alguns exemples d'acollidors assalariats. És el cas d'alguns acollidors familiars dintre del marc dels *Opholdssteder*. Això es dona quan els acollidors són empleats d'un centre residencial i proporcionen un «servei satèl·lit» dins les seves pròpies llars (a França es troba un acord similar). Igual que els treballadors autònoms a *Opholdssteder*, aquests acollidors familiars remunerats, normalment són professionals qualificats en pedagogia, educació o treball social, i acullen un petit nombre d'infants tutelats, generalment amb els seus propis fills.

A **Alemanya**, la tradició de l'acolliment familiar per a infants està més establerta en els estats de l'Alemanya de l'Oest que de l'Est. A l'Alemanya de l'Est, històricament amb una taxa d'ocupació femenina elevada, s'han identificat alguns exemples de l'acolliment familiar assalariat, generalment amb qualificació professional (per exemple, mestres d'educació infantil o pedagogs socials) que han estat contractats per treballar amb infants amb trastorns greus. En un projecte, s'intentava introduir, amb dificultat, un model que permetés als pares acollidors escollir si preferien ser acollidors voluntaris o assalariats, amb l'objectiu d'atraure un ventall més ampli d'acollidors, i no tan sols les famílies acollidores de classe mitjana, que són les més típiques a l'Alemanya de l'Oest.

En resum, si bé hi ha una mica de varietat dins els països i sobretot entre els països, en cadascun hi ha un model dominant:

- El de voluntarietat a Alemanya.
- L'ocupació en règim autònom cobrant per la feina desenvolupada i unes dietes per la manutenció de l'infant a Suècia, Dinamarca i Anglaterra.
- El règim de contractació laboral com a assalariat a França.

Acabem aquest apartat amb el text que va acordar recentment el Consell de les Nacions Unides per als Drets Humans en relació amb els acolliments familiars:

«Conditions of work, including remuneration, for carers employed by agencies and facilities should be such as to maximise motivation, job satisfaction and continuity, and hence their disposition to fulfil their role in the most appropriate and effective manner» (UN document 2009).⁵

5. Les condicions de treball, la remuneració inclosa, dels cuidadors empleats per organismes hauran de ser d'una naturalesa que maximitzi la motivació, la satisfacció amb el treball i la continuïtat, i amb això la seva disposició a complir amb el seu paper de la manera més apropiada i eficaç. (Document de l'ONU 2009).

4. Captació, selecció i manteniment del banc de les persones acollidores

Al Regne Unit, la darrera enquesta àmplia (The Fostering Network, 2009) apunta que les raons principals per les quals les persones acollidores han de rebre un ingrés econòmic més digne són poder d'atraure i retenir acollidors d'alta qualitat, especialment en el context del dèficit actual estimat de 10.000 acollidors que manquen per tal d'evitar acolliments en llars empobrides i permetre als acollidors una millor dedicació.

Aquest dèficit, tal com hem esmentat amb anterioritat, també provoca, en part, que els infants estiguin sotmesos a canvis freqüents, o que siguin acollits lluny de la seva família i amics. Londres experimenta la mancança d'acollidors familiars més elevada (2.000 acollidors), seguida per North West, amb 1.700. Un dels motius de preocupació és la necessitat de reemplaçar els acollidors familiars que deixen la tasca, aproximadament un 10% cada any.

Aquesta situació afecta també a l'hora de poder escollir l'acolliment que seria adequat en cada cas. Sinclair [et al.] (2005) va informar que l'elecció de l'acolliment adequat era possible per només un 30% dels infants.

No hi ha evidències estadístiques sobre si als altres quatre països estudiats es troben amb dèficits importants pel que fa al nombre d'acollidors familiars. Alguns ho deixen per qüestió d'edat i d'altres, com és el cas de Suècia, passen de dependre de les autoritats locals a vincular-se a organitzacions privades per millorar el suport i, sovint, per rebre més remuneració. Ara bé, tot i no tenir evidència de trobar-se en un punt crític, **la captació d'acollidors és vista pels professionals i investigadors com el tema més seriós en l'acolliment familiar a la Suècia actual**. Prediuen que pot venir una crisi important dintre de 10 a 15 anys si les mesures no redreocen el problema i no es recluta persones més joves per substituir els acollidors familiars més grans que es retiren (Petrie [et al.], 2007).

Els treballadors socials suecs, en una enquesta acabada de fer per auditors parlamentaris, suggereixen que els **problemes de captació** de nous acollidors tenen tres causes, relacionades també entre si:

1. els infants acollits reclamen més atenció dels acollidors que necessiten dedicar-hi més temps i energia;

2. les famílies tenen menys temps perquè s'han incorporat al món laboral més dones.
3. les dones volen fer carreres professionals.

En tots quatre països, s'informa que la insuficiència d'acollidors familiars és més seriosa en les ciutats que en les àrees rurals. Igual que el Regne Unit, els altres països tendeixen a prioritzar la proximitat a les famílies d'origen, quan planifiquen un acolliment per a un infant. El nombre d'aquests infants és generalment més elevat a les ciutats, i això porta inevitablement a un desequilibri, de manera que **la ubicació dels acollidors familiars no coincideix amb les àrees de major necessitat**.

Una limitació que s'assenyala i que pot tenir relació amb el baix nombre d'acollidors familiars, és que **als habitatges de la ciutat els manca espai físic** per allotjar infants acollits. Les diferents oportunitats d'ocupació de les dones entre la ciutat i el camp també tenen a veure amb el poc nombre d'acollidors familiars a les ciutats. On el treball és difícil d'aconseguir, l'acolliment pot ser una opció per considerar.

A **Dinamarca i Suècia**, hi ha la tradició d'enviar els infants a acolliments familiars fora de la ciutat, cap al camp, per l'educació i per la «vida saludable». Aquesta tradició s'ha mantingut a Suècia, on els infants pobres de la ciutat són enviats a famílies rurals tres o quatre setmanes a l'estiu.

Les taxes de participació femenina en el mercat laboral poden explicar la variació entre els països pel que fa a la captació de famílies d'acollida, juntament amb els nivells d'educació i d'ocupació que es donen entre les persones acollidores. La participació femenina a Dinamarca és del 72%, a Suècia del 70%, a França del 56% i a Alemanya del 58% (Duffield, 2002).

A **Suècia** coincideixen una de les taxes més elevades d'ocupació femenina i un dels nivells d'estudis i professionals dels acollidors familiars més baixos (Höjer, 2001). La preocupació per la insuficiència d'acollidors és més alta en comparació amb altres països.

Dinamarca també té una ocupació femenina elevada, però difereix de Suècia en el nivell educatiu i professional dels acollidors familiars, que acostuma a ser més alt. El dèficit d'acollidors familiars es fa més palès a certs indrets locals i no tant en general.

A **Alemanya**, l'ocupació femenina es troba en un nivell més baix que en els països nòrdics. En el que era **l'Alemanya Oest**, l'acolliment continua essent vist com una ocupació voluntària, duta a terme, en general, per les dones de classe mitjana i amb estudis (Blandow, 2002). Aparentment no hi ha un dèficit greu d'acollidors familiars en aquesta part del país.

En **l'Alemanya de l'Est**, històricament amb una elevada ocupació femenina, hi havia abans de la reunificació menys acollidors familiars i una marcada preferència política cap a l'acolliment residencial. Més recentment, **s'ha intentat potenciar**

l'acolliment familiar, tot i que resulta difícil contractar o trobar el nombre suficient d'acollidors familiars. És en aquest context, que alguns projectes pilot intenten explorar la possibilitat d'establir acollidors familiars professionals remunerats per tal d'incrementar el banc d'acollidors.

França, en contrast amb Suècia i Dinamarca, té relativament poca ocupació femenina. Els acollidors familiars vénen de forma predominant de la **classe treballadora**, de famílies més «tradicional». Aquests acollidors informen que triaven l'acolliment perquè volien una ocupació domèstica. Una vegada contractats i formats, tendien a quedar-se com a acollidors. En el col·lectiu d'acollidors familiars francesos assalariats s'hi troben també una bona captació provinent de grups d'ètnies minoritàries, mentre que en els països nòrdics i a Alemanya, aquests acollidors tendeixen a ser pocs. El perfil socioeconòmic dels acollidors és més semblant entre França i Anglaterra, on també predomina la classe treballadora i hi ha representació d'acollidors d'altres cultures. De totes maneres, a França no hi ha estadístiques sobre aquest fet perquè és il·legal recollir dades relacionades amb l'origen ètnic, ja que consten com a ciutadans francesos.

Pot ser que hi hagi alguna relació entre els nivells d'ocupació, el nivell d'educació i la qualificació de les dones contractades per a l'acolliment familiar i les dificultats trobades en la captació i el manteniment de les persones acollidores, però calen estudis que aprofundeixin més en aquests aspectes. Per exemple, Suècia i Dinamarca tenen taxes elevades d'ocupació femenina i, no obstant això, Suècia ha començat a experimentar un dèficit d'acollidors, i a Dinamarca, un país on la majoria de dones van a treballar a fora, és encara possible captar acollidors familiars amb millors nivells d'estudis i professions. Quines són, doncs, les principals diferències en la política de l'acolliment familiar entre Dinamarca i Suècia? Les veiem tot seguit:

- i A Suècia hi ha una major taxa d'acolliment familiar (70%), comparat amb l'acolliment residencial, que a Dinamarca té més pes. A Suècia necessiten proporcionalment molts més acollidors per satisfer la demanda, igual que a Anglaterra, que és l'altre país que més acusa la davallada.
- ii Més uniformitat en els nivells d'honoraris a Dinamarca, comparat amb una variabilitat més gran a Suècia, que depèn més dels sectors (públic i privat).
- iii Desenvolupament de formes més professionals d'acolliment familiar i amb millor remuneració a Dinamarca.

■ **Avaluació i acreditació dels acollidors**

Tot i la diversitat dels marcs reguladors, els països estudiats tenen procediments rigorosos per a l'acreditació dels acollidors familiars. Hi ha revisions mèdiques i policials, formació inicial, observació de les interaccions quotidianes familiars i entrevistes amb professionals rellevants. En tots els països estudiats, independentment de

les tècniques de captació utilitzades, hi ha una eliminació progressiva de la majoria de les persones que s'apunten inicialment, de manera que només un petit nombre de sol·licitants són els que acaben el procés fins a aconseguir l'acreditació.

A **França**, després d'haver obtingut el certificat oficial, els acollidors familiars busquen una feina formal com a acollidors en organitzacions en el sector públic o voluntari. No obstant això, aquestes organitzacions tenen requisits addicionals que s'han d'obtenir, abans d'aconseguir la feina. Així com a qualsevol normativa hi ha una relació de característiques com ara les condicions físiques de la llar de l'acollidor i la seva experiència personal, comprometre's a assistir regularment a les reunions de l'equip d'acolliments familiars i en alguns casos seguir una formació contínua.

5. Formació inicial i contínua.

Suport de les persones acollidores

La formació tant inicial com permanent i el suport dels acollidors familiars són dos temes que s'acostumen a considerar de forma conjunta perquè estan interrelacionats de moltes formes. El mateix personal pot estar involucrat en els dos aspectes: d'una banda, la capacitació i la formació inicial, i, de l'altra, la funció de suport. Aquesta darrera funció pot contribuir al coneixement, les habilitats i la confiança dels acollidors familiars i tenir efectes en la formació permanent. També s'alcen veus en els diferents països que donen importància al paper que fa la pedagogia social en el disseny de la formació i dels serveis de suport.

A Dinamarca, Suècia, el Regne Unit i gran part d'Alemanya, la **formació inicial** dels acollidors familiars, un cop han estat acreditats, **no és obligatòria**, però ofereixen una gamma de cursos de formació. A Alemanya, la decisió de si els cursos de formació han de ser obligatoris és segons cada estat, més que nacional, però en la majoria de casos és opcional.

La formació dels acollidors familiars inicial només és obligatòria a França. Des del gener de 2005 es demana als acollidors familiars francesos un curs inicial de formació de 240 hores, des del seu primer acolliment.

En els altres 4 països es veu una varietat de situacions, des d'aquells acollidors familiars que no han rebut cap curs de formació un cop han iniciat la seva tasca, als que han assistit a cursos amb una durada variable (els més curts, de 15 hores, fins a un màxim de 80 hores). A l'informe europeu de Petrie [et al.] (2007) **s'observa insatisfacció** respecte a la **disponibilitat, el contingut i el nivell de formació** per part dels professionals entrevistats.

A **Dinamarca**, el Govern ha iniciat un canvi per fer la formació més accessible i de nivell semblant entre els diferents municipis. A **Alemanya**, l'associació nacional d'acollidors familiars i pares adoptius ha desenvolupat un model de capacitació i formació que distingeix entre els diferents tipus d'acolliment. Proposen 15 hores de formació per a la qualificació bàsica, 25 hores per a una qualificació addicional, i 50 hores per a l'acolliment especialitzat.

Una varietat similar es troba en la **formació contínua**. A França, les organitzacions del sector públic i voluntari poden exigir als acollidors familiars empleats realitzar cursos de formació contínua addicional com a condició de treball, per sobre dels requisits nacionals.

En tots cinc països, la formació és proporcionada per les organitzacions dedicades a la captació d'acollidors, tant les de les autoritats locals com les organitzacions independents. A França, la durada de la formació inicial va ser regulada pels col·legis oficials i organitzacions del sector voluntari.

La formació dels acollidors familiars a **Anglaterra** ha estat i continua essent vista com especialment important de cara a establir uns mínims referents al tipus i la durada de la formació per tal que l'assistència a aquests cursos augmenti l'efecte directe en la seva pràctica o en les seves actituds, qüestió que no és gaire compartida per bastants acollidors (Pithouse [et al.], 2002; Hill-Tout [et al.], 2003).

En general, la formació cobreix una gran varietat de temes; inclou el desenvolupament infantil, la teoria del vincle i de la separació aplicada a l'acolliment, l'educació, la protecció, la criança, el respecte pels drets, la satisfacció de les necessitats, les relacions de suport amb la família d'origen, la professió d'acollidor familiar i el treball com a membre d'un equip, el context legal, la comunicació, la reflexivitat i la pedagogia.

Els mètodes de formació inclouen classes presencials i conferències, espais per compartir i discutir l'experiència, i l'ús d'estudi de casos i tècniques com el role-playing.

En tots cinc països, a més de tenir programes de formació, estan disponibles **serveis de suport a l'acolliment**, que també poden ser vistos amb una funció formativa en un sentit més ampli. La gamma d'aquest suport inclou: sessions regulars en grup per debatre temes d'interès de les persones acollidores (a França l'assistència a diferents tipus de reunions pot ser obligatòria, com a condició laboral), esdeveniments socials com descansos residencials per a grups d'acollidors finançats per l'agència, i reunions per a acollidors homes (*fathers*).

En el document *Care Matters* (2009) apareixen opinions d'acollidors anglesos, que apunten que el trencament de l'acolliment familiar habitualment esdevé per la manca de suport rebut. En aquest sentit, el 2009, la mitjana nacional dels infants que havia tingut tres canvis d'acolliment o més era d'un 10,7%, la qual cosa representa una millora, si ho comparem amb el 13,7% del 2004. El 2009, la mitjana nacional dels infants amb acolliment de llarga durada era del 67,0%, davant del 62,9% el 2005. Tot i això, hi ha una gran variació entre les administracions locals. Dotze administracions locals han reduït els canvis d'acolliment, de manera que el 4-8% dels seus infants en tenien tres o quatre en un any, mentre que alguns en tenien força més. Per exemple, en 9 administracions locals, entre el 15% i el 19% d'infants canviaven d'acolliment tres vegades o més en un any.

Des de diferents administracions locals s'ofereixen serveis de suport als acollidors familiars, que varien en funció de la zona. Alguns exemples són:

- Grups de suport mensuals amb conferenciants convidats, i la possibilitat d'acollir els grups de matí o vespre. També estan oferint un grup de suport per a fills i filles dels acollidors familiars.

- Acollidors familiars amb experiència, estan disponibles set dies a la setmana de 8 del matí a 10 del vespre per parlar de forma confidencial amb qualsevol acollidor que els truqui. Això ofereix als acollidors familiars un suport addicional.
- Als professionals del centre residencial de la zona se'ls ha ofert el perfil de formació personalitzada per tal que puguin assessorar els acollidors familiars sobre aspectes educatius de la criança dels infants.
- S'ha finançat The Fostering Network per desenvolupar els serveis d'assessorament Fosterline, que proporciona una línia de consells confidencials per als acollidors familiars.

The Fostering Network (2009) ha informat que s'ha fet evident un augment dels nivells de suport dels acollidors familiars. A partir de l'enquesta del 2009 (Getting the Support they need), s'ha vist que el 95% dels acollidors familiars tenia nomenat un treballador social per fer la supervisió (en el moment de la finalització de l'enquesta). El 75% va qualificar el seu treballador social actual que el supervisava com a excel·lent o bo. El 40% dels acollidors familiars pensaven que el suport que rebien del treballador/a social era bo, i un 25% el valorava com a pobre.

Una de les prioritats de *Care Matters* per al 2010 a **Anglaterra**, és el desplegament de Fostering Changes, un programa de formació i suport per a acollidors familiars per tal d'ajudar a prevenir el trencament dels acolliments.

En general, els acollidors familiars no necessiten tenir uns estudis d'unes disciplines determinades com la pedagogia o el treball social en cap dels països estudiats. Les excepcions són els acollidors familiars professionals de les experiències que s'han relatat de **Dinamarca i Alemanya**.

D'altra banda, pel que fa a la formació dels professionals dels serveis d'acolliment, s'observa que molts són formats en la teoria sistèmica. Troben que és important per ajudar a comprendre que els infants acollits es troben entre dos sistemes familiars, i es veu la família d'acollida com a complementària, més que com una família substituïda (Blandow, 2002).

6. Què opinen els infants en acolliment?

Cada infant ha de ser considerat agent social protagonista del seu acolliment. No obstant això, no hi ha gaires estudis rigorosos sobre els resultats dels acolliments que considerin la perspectiva dels infants i adolescents. L'absència es troba tant en el vessant de la recerca com en el de la pràctica professional, on s'acostumen a considerar-los com a beneficiaris o usuaris en comptes de considerar-los els actors principals. Berridge (1997), en l'estudi *The views of children and young people* sobre els acolliments, va trobar els temes clau següents que agraden als infants i adolescents segons el seu punt de vista:

- ser escoltats, tant pels professionals com pels acollidors;
- estar informats;
- poder escollir l'acolliment;
- fer una visita prèvia a la llar d'acollida;
- tenir bones relacions amb els acollidors;
- poder estar amb més infants dins la mateixa llar;
- tenir entrevistes regulars amb el mateix treballador/a social;
- poder opinar sobre el contacte amb la seva família;
- poder romandre a la mateixa escola.

Més tard, Colton [et al.] (2004) remarquen com els infants, malgrat estar acollits, comparteixen les mateixes necessitats fonamentals que els altres nens i nenes, en el sentit que volen:

- tenir una vida familiar normal,
- un sentit de progrés i èxit,
- un respecte ver la seva individualitat i cultura,
- una informació bàsica sobre els seus drets,
- una educació adequada,
- poder expressar una opinió sobre els seus acollidors,
- poder escollir la mesura i el tipus de contacte amb la seva família biològica.

El tema dels germans és també un dels punts clau expressats pels infants, al qual

donen molta importància fins i tot si estan anys sense veure's. Segons Sinclair, Wilson i Gibbs (2005), aquest fet denota sovint algun sentit de pertinença positiva a una família.

Els infants valoren quan se'ls consulta en la revisió del cas sobre les possibles decisions i es mostren descontents quan senten que no són escoltats. Ells mostren preocupació perquè sovint són canviats d'acolliment sense ser prèviament consultats i critiquen durament els/les professionals per no haver estat honestos amb ells sobre les raons del canvi. En aquest aspecte, Ward [et al.] (2006) ressalta la percepció negativa que tenen els infants quan se'ls canvia d'acolliment, i com aquest canvi afecta tota la seva vida personal i familiar, l'escolar (suposa sovint també un canvi d'escola), la relació amb el metge (per probable canvi de metge), comporta també, a vegades, la pèrdua de moltes de les seves possessions i afecta, tot plegat, la pròpia identitat.

L'estudi de Pitcher (2002), des del punt de vista dels infants, destaca un tema: els amics els pregunten per què estan acollits. Això és per a ells una font de preocupació i volen ajut per saber com explicar als seus amics per què no viuen amb els seus progenitors, tema tractat també a l'estudi de Montserrat (2007).

En un altre estudi anglès (Ward [et al.], 2006), els joves no es mostren d'acord amb el fet que:

- se'ls canviï tan sovint d'acolliment: haver de començar de nou, perdre els teus millors amics...
- no passin les vacances amb els acollidors com els altres infants ho fan amb els seus pares,
- no se'ls consulti, que d'un dia per l'altre se'ls canviï sense preavis.

En un estudi a Suècia (Sjöblom i Höjer, 2009), entrevistant joves que havien estat en acolliment familiar, sobresortia la contradicció que tenien els joves sobre el que havien d'esperar dels acollidors: d'una banda, se'ls havia insistit quan eren nens que els acollidors eren com si fossin els seus pares, però quan feien 18 anys se'ls deia que ara ja no ho eren. I els joves deien «amb què quedem, ho són o no? Els pares ho són per sempre, encara que marxis de casa!». D'altra banda, als acollidors se'ls transmetia la idea de proporcionar una atenció complementària, mai substitutiva; però quan convenia, com era el cas de la majoria d'edat, se'ls deia que continuessin ajudant-los econòmicament com farien els pares; llavors es preguntaven, «quin és el nostre rol?».

En el document *Care Matters: Ministerial Stocktake Report 2009* (DCSF) d'Anglaterra, es recullen algunes opinions dels infants i adolescents sobre alguns aspectes de l'acolliment familiar. Els temes que més surten per part dels infants i joves que han participat en l'enquesta són, bàsicament, (a) la possibilitat d'escollir acolliment, (b) l'estabilitat, (c) mantenir els germans junts i (d) el dret a ser informat i participar de les decisions.

a) Els infants expressen que haurien de poder escollir entre diverses possibilitats d'acolliment, i no tan sols tenir-ne una.

b) Sobre com veuen els infants els diferents canvis d'acolliment, i l'explicació que el seu últim canvi d'acolliment ha estat per al seu millor interès: «Sento que sóc part de la família i no sols un nen acollit. Crec que és important sentir això».

«Estava molt bé allà a on estava i m'agradava, però altra gent, pensant en el millor per a mi, em va traslladar».

Un vincle segur és essencial per a un desenvolupament saludable dels infants. Els infants atesos pel sistema de protecció han sofert sovint experiències difícils en la seva família d'origen i sovint també han estat amb molts acollidors. Cada trencament de vincles en els acolliments causa més pertorbació als infants, i això pot fer que el pròxim acolliment sigui més difícil de mantenir. Els infants que són canviats 5 o 6 vegades cada any tenen poques possibilitats de formar un vincle fort amb els acollidors i se sap que la seva educació també se'n ressentirà i obtindran mals resultats acadèmics.

c) Prefereixen no ser separats dels germans: «Seria equivocat separar germans i germanes de manera que haurien d'enfrontar-se al món sols i no tindrien l'oportunitat de tornar-se a veure mai més».

d) Reclamen ser informats: quan això succeeix se senten satisfets i quan no, opten per altres vies. «En la casa d'acollida que jo visc, el personal, especialment el director, sempre ens manté informats i ens involucra amb tot».

«Crec que hauria d'haver pogut dir més sobre el trasllat fora del districte del centre residencial. Entenc que em vaig escapolir, i potser estava en situació de risc, però volia quedar-me en el meu propi entorn, el fet de no tenir cap més altra opció em va frustrar molt més».

En definitiva, els infants i joves consultats en els diferents estudis coincideixen en la majoria de temes que els generen vivències negatives de l'acolliment familiar.

7. El programa experimental anomenat «Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar» (*Multidimensional Treatment Foster Care*) en alguns estats nord-americans i europeus

L'objectiu d'exposar aquest programa específic d'acolliment familiar és doble: per un costat, donar a conèixer les iniciatives més noves que s'estan aplicant en alguns països occidentals amb llarga experiència en acolliment familiar, i, per l'altre, aportar elements que ens permetin reflexionar pensant en els programes existents a Catalunya. El programa que presentem és molt «anglosaxó», amb un enfocament més aviat cognitiu-conductual, però que més enllà del lluny o a prop que ens quedi a cadascú, aporta sens dubte elements clau que ens poden ser d'utilitat, començant per la clarificació d'uns objectius a priori, la participació de tots els agents implicats en el procés de l'acolliment i l'avaluació rigorosa del programa. Aspectes com què se'ls demana i què se'ls ofereix als acollidors, la metodologia de treball i el suport que reben l'infant, l'escola, la família biològica i sobretot els acollidors són factors que s'han de valorar i tenir en compte.

7.1. Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar als EUA

El Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar, *Multidimensional Treatment Foster Care* (MTFC) (<http://www.mtfc.com/>), té els seus inicis el 1983 a l'Oregon Social Learning Center dels Estats Units, concebut inicialment pel tractament de la delinqüència juvenil crònica, però que s'estén com una alternativa a l'acolliment familiar ordinari, al residencial i a l'empresonament, especialment per a infants i joves que tenen problemes de comportament disruptiu crònic. Actualment s'està aplicant a diferents estats dels EUA i al Canadà, Suècia, Noruega, el Regne Unit, els Països Baixos i Nova Zelanda.

L'objectiu del programa MTFC és disminuir els problemes de comportament i

augmentar la conducta prosocial i normativa apropiada per al desenvolupament en infants i adolescents acollits fora de casa seva, tant si són del sistema de protecció, com del de justícia juvenil, o el de salut mental.

A grans trets, els objectius del tractament MTFC es duen a terme mitjançant:

- a) una supervisió propera;
- b) l'establiment d'uns límits justos i coherents;
- c) un treball sobre les conseqüències previsibles quan es trenquen les regles;
- d) una relació de suport almenys amb un tutor adult, i
- e) la reducció de l'exposició amb iguals que tenen problemes similars.

La intervenció és multidisciplinària i es produeix en múltiples contextos. Els components en la intervenció inclouen:

- Formació i suport per als pares biològics i per als acollidors de l'MTFC
- Teràpia familiar o altres recursos per als pares biològics
- Formació d'habilitats per als infants i joves
- Teràpia de suport per als infants i joves
- Intervencions de suport centrades en el comportament a l'escola i els resultats acadèmics
- Consultes psiquiàtriques i gestió de la medicació, quan es necessita

En el programa MTFC, els infants i adolescents són acollits en un ambient familiar de sis a nou mesos, normalment sols, encara que a vegades poden anar-hi amb germans. Els acollidors són captats, formats i se'ls dóna suport per formar part de l'equip de tractament. Hi ha una estreta supervisió i un programa individualitzat per a cada infant. El programa de l'infant o adolescent està dissenyat pel supervisor del programa amb la participació de l'equip de tractament. Es basa en les fortaleses de l'infant i, al mateix temps, estableix unes normes clares, les expectatives i els límits per gestionar la conducta.

Els **acollidors** en el MTFC reben 12 -14 hores de formació prèvia al servei, participen en les reunions del grup de suport, amb una assistència setmanal, i tenen accés al personal del programa i suport les 24 hores del dia, 7 dies a la setmana. A més, es posen en contacte diàriament (de dilluns a divendres) per telèfon per proporcionar informació a través de l'Informe «Diari parental» (PDR), que s'utilitza per transmetre informació sobre el nen o nena en les últimes 24 hores a l'equip de tractament i oferir garantia de qualitat en l'aplicació del programa. Als acollidors se'ls paga un sou mensual i una partida per cobrir despeses addicionals.

S'estableix per als infants i adolescents a les llars MTFC un ambient positiu i previsible a través d'un sistema estructurat i amb seguiment de les conseqüències. El sistema està dissenyat per fomentar el comportament apropiat segons l'edat a la llar. Els/Les joves són supervisats de prop a la llar, a l'escola (si els toca per edat), i a la

comunitat. El comportament a l'escola i el seu progrés acadèmic es controla diàriament. La construcció d'habilitats es dona per a activitats acadèmiques i socials. Els programes d'activitats complementàries varien depenent de l'edat dels infants. Per exemple, els d'edat preescolar participen en un grup de joc terapèutic setmanal. Els adolescents del programa reben teràpia individual.

La família d'origen de l'infant participa en una teràpia familiar i formació dels pares per tal de preparar el retorn dels seus fills i per reduir els conflictes i augmentar les relacions positives en la família. Les sessions familiars i visites a la llar durant l'acolliment del nen en MTFC ofereixen oportunitats als pares per practicar habilitats i rebre retroalimentació.

L'equip de tractament MTFC és dirigit per un supervisor de programa, que també ofereix un suport intensiu i de consulta als acollidors. Inclou un terapeuta familiar, un terapeuta individual, un formador d'habilitats dels nens i nenes, i una persona de contacte per telèfon diari (PDR). L'equip es reuneix setmanalment per revisar el progrés en cada cas, revisar la informació del comportament diari recollida per telèfon, i ajusta el pla de tractament individualitzat del nen/a.

Pel que fa a l'evidència de **l'efectivitat del programa als EUA**, s'han dut a terme assaigs clínics aleatoris i altres tipus d'estudis per avaluar el programa, i si els resultats són positius per als joves i les famílies que hi participen, proporcionant proves de la viabilitat i l'eficàcia del MTFC. Les adaptacions del MTFC per al seu ús en el sistema de protecció, s'han fet amb un disseny de recerca amb mostra gran de distribució aleatòria per grups, en col·laboració amb The Child and Adolescent Services Research Center (CASRC) a San Diego, Califòrnia. Més de 700 famílies d'acolliment, tant extens com aliè, van rebre un nou acolliment assignat aleatòriament perquè els serveis utilitzessin una versió del model MTFC o els serveis de treball «segons el que és habitual». El resultat va ser que les famílies en les condicions d'MTFC van tenir menys interrupcions en l'acolliment, reunificacions més freqüents amb les famílies biològiques i menors taxes de problemes de conducta infantil.

Hi ha tres versions de MTFC, que cadascuna serveix per a grups d'edat específics. Els programes són els següents:

- I MTFC-A per a adolescents de 12-17 anys.
- II MTFC-C per a infants de 6-11 anys.
- III MTFC-P per a infants en edat preescolar de 3-5 anys.

A la pàgina web s'explica amb més detall cada un d'aquests programes i la tasca de cadascun dels professionals de l'equip als EUA (<http://www.mtfc.com/>).

7.2. Tractament Multidimensional de l'Acolliment Familiar a Anglaterra

MTFCE significa Multidimensional Treatment Foster Care in England. Es tracta d'un projecte pilot finançat pel Department for Children School and Families (DCSF) des de 2002. El projecte està dirigit per un equip nacional d'implementació i rep fons del DCSF. L'equip nacional està integrat per personal del Central Manchester de la Manchester University Children's Trust i la South London & Maudsley NHS Foundation Trust. L'Equip Nacional consulta també regularment els que van desenvolupar inicialment aquest enfocament des de l'Oregon Social Learning Center (OSLC), als Estats Units.

El DCSF ha atorgat subvencions per posar en marxa aquest programa a les administracions locals. Els equips locals tenen el suport de l'Equip Nacional d'Implementació. Permet a les administracions locals oferir solucions per als joves que han patit moltes interrupcions en els acolliments i que tenen un alt nivell de necessitat de tots els serveis infantils d'educació, salut i assistència social. Els objectius del programa són els següents:

- Promoure l'estabilitat i la capacitat de viure en una família, tant si l'objectiu final és un retorn a la família d'origen com a la família extensa, un acolliment de llarga durada com una adopció.
- Donar suport als infants més vulnerables, per oferir-los una supervisió més propera i, si cal, intervencions terapèutiques.

D'aquesta manera, amb l'MTFCE s'amplia la gamma dels acolliments familiars dins de cada localitat.

Cada família d'acollida treballa amb un infant o adolescent durant sis i dotze mesos. Quan els nens o nenes passen a un acolliment permanent, l'equip ajuda els acollidors permanents per continuar aquest treball.

A Anglaterra s'han desenvolupat tres versions dels programes MTFC: (a) Programa MTFC per a adolescents (11-16 anys); (b) Programa MTFC de prevenció per a nens i nenes de 3 a 6 anys, i (c) programa MTFC per a infants de 7 a 11 anys. Les tècniques de tractament específic utilitzades en els MTFC inclouen teràpies cognitives, conductuals i familiars.

El programa MTFCE està monitoritzat, en primer lloc, per una **avaluació independent**, i, en segon lloc, per una **auditoria interna**, analitzant la seva eficàcia i el seu impacte. El projecte pilot MTFC per a adolescents està sent avaluat de forma independent per les universitats de Manchester i York, que estan portant a terme un assaig aleatori controlat (RCT). L'estudi és comparar MTFCE amb altres acolliments per a infants i joves. Aquest treball s'espera que estigui acabat el juliol del 2010. Aquest projecte de recerca està finançat pel DCSF i la versió per a adolescents s'ex-

cuta en 15 administracions locals d'Anglaterra. La recerca es titula Care Placement Evaluation (CaPE) i s'avalua l'impacte del tractament de l'acolliment familiar en els resultats dels joves atesos per les autoritats. L'estudi CaPE va ser llançat el 2004 paral·lelament amb el programa pilot MTFCE i que s'ha de concloure el juliol de 2010. De moment, segons s'ha publicat al Care Matters (2009), el programa pilot MTFCE està ara al seu sisè any.

175 adolescents han estat admesos en el programa i s'han vist molt aviat bons resultats, també amb el 45% que provenien de Justícia Juvenil. Del 31% de joves amb antecedents d'autolesionar-se quan van entrar en el programa d'MTFCE, només el 4% van mantenir aquesta conducta. També s'afirma en l'informe que mentre que l'acolliment residencial per a aquest grup costa cada any 250.000 £ per any, l'MTFCE costa al voltant de 100.000 £ anuals.

Una de les prioritats de **Care Matters** per al 2010, és augmentar el nombre d'administracions locals que l'assumeixin. Per exemple, alguns programes posaran a prova la utilització de la reunió setmanal d'acollidors familiars i l'informe setmanal que fan (Weekly Parenting Report) per tal d'ajudar a predir la probabilitat d'interrupcions de l'acolliment de manera que es faci una intervenció precoç i es pugui proporcionar suport a temps.

A la pàgina web <<http://www.mtfce.org.uk/>> s'ofereix informació per a qualsevol que estigui implicat o interessat en el programa –professionalment o personalment, des de les administracions locals als equips d'MTFCE, des dels interessats a ser famílies d'acollida als joves que volen treballar a través del programa.

Per veure'n un exemple, adjuntem la informació presentada en la *breu introducció adreçada a les famílies acollidores*:

Els acollidors familiars a MTFCE són membres de ple dret de l'equip de tractament. «A l'altre costat del telèfon vostè hi trobarà, durant tot el dia, molt de suport». Les nostres famílies acollidores són els ulls i les orelles del programa, i els seus comentaris ens ajuden al disseny de les intervencions de l'equip clínic. Tots els acollidors familiars reben una formació especialitzada i el suport permanent del seu equip. També es reuneixen cada setmana com un grup de suport mutu i el fet de poder compartir solucions pràctiques. Finalment, a més de la formació i el suport, oferim prestacions generoses, més una assignació per a les despeses de cada acolliment.

Per ser un acollidor familiar d'MTFCE, cal:

- **Tenir la capacitat d'adaptació i resiliència per fer front a fortes emocions i els comportaments desafiadors.**
- **Estar motivat per aprendre noves habilitats i treballar com a part d'un equip professional, i estar disponible a temps complet.**
- **No tenir altres fills menors de 16 anys que visquin a casa.**
- **I –no menys important– tenir sentit de l'humor.**

Hi ha equips MTFCE a tot Anglaterra. Per saber si n'hi ha un a la vostra zona, visiteu el mapa que també proporciona les dades de contacte de l'equip.

8. El debat de la professionalització

8.1. L'acolliment com a treball o com una forma de viure?

Els acolliments familiars professionals francesos provoquen molt d'interès entre els altres països europeus, perquè l'acollidor està assumit com un professional assalariat, bo i que treballi a casa, mentre que a Anglaterra i a Suècia el repte i la dificultat està a trobar persones que es dediquin a l'acolliment com a alternativa al treball remunerat fora de casa.

La **professionalització**, i si aquest terme ha de ser aplicat a les persones acollidores, és un tema de debat obert. Està relacionat directament amb si l'acolliment és un treball, que requereix una retribució adequada, o una manera de viure, en què la remuneració és secundària. **L'acolliment familiar és una professió, una vocació o només un lloc de treball?**

A Alemanya, els acollidors que van ser entrevistats en la recerca europea (Petrie, [et al.], 2007) preferien parlar de vocació i no tant de treball. A Anglaterra, el document *Children's Workforce Strategy* (DfES 2005) que sorgeix d'*Every Child Matters*, tot i que reconeix el treball complex que s'espera dels acollidors, no es refereix als acollidors com a professionals, sinó a treballar al costat dels professionals.

El terme «professional» es pot referir a molts aspectes d'una ocupació: el seu coneixement distintiu de base, una identitat ocupacional clara, un codi de comportament i uns criteris ètics; les seves restriccions respecte a les qualificacions per entrar, la seva capacitat per autogestionar-se, i el seu elevat estatus social comparat amb altres ocupacions (MacNaughton, 2002, citat a Petrie [et al.], 2007). En aquest sentit, part de la raó d'utilitzar el terme «professional» afegit a l'acolliment pot ser per aconseguir un major reconeixement del treball que es duu a terme.

Ara bé, la utilització del terme «professional» en el context de l'acolliment familiar està sovint associada a la discussió del rol implícit de l'acolliment: **ser pagat per acollir en el context de la pròpia relació familiar**; és a dir, la paradoxa de fer un treball «públic» a la pròpia casa de l'acollidor; els coneixements i habilitats que es requereixen per ser acollidor, són atributs personals o s'han d'adquirir a partir de la formació? I, finalment, la disjuntiva que existeix entre **la professionalització i l'altruisme** (Titmus, 1997). Si es promociona l'altruisme es deixa de banda la professionalització?

Diversos agents socials, a l'estudi esmentat (Petrie [et al.], 2007), argumentaven que la professionalització de l'acolliment familiar no hauria d'afectar la relació amb l'infant acollit, i que, òbviament, els acollidors inadequats, motivats principalment per les condicions econòmiques, haurien de ser exclosos i eliminats per un rigorós procés d'avaluació. Cal tenir en compte la importància del compromís i la capacitat de vinculació de les persones acollidores.

Sovint hi ha l'opinió que els acollidors familiars rarament ho són simplement pels diners, sinó que és a la inversa, és una vocació. Això es pot emmarcar dins la «**cultura de baix pagament**» que caracteritza el treball de protecció infantil a bastants països.

D'altra banda, algunes autoritats locals estan preocupades per la **pèrdua d'acollidors** any rere any i el fet que els acollidors tenen la percepció que les agències privades sense ànim de lucre els ofereixen més bones condicions i sou, per sobre dels estàndards públics.

Entre els informants de l'estudi, un punt de vista expressat és que la remuneració adequada és important per permetre als acollidors canviar el seu rol, més professional. D'acord amb l'informe anglès (*The Fostering Network*, 2009), el tema més important que cal abordar és que els acollidors familiars haurien d'estar més ben remunerats. Potser pagant sous alts es poden reclutar acollidors que poden tenir cura d'infants amb tot tipus d'antecedents i presentant qualsevol tipus de repte. Altres continuen dient que una **diversitat de formes d'acolliment** dona als infants més oportunitats d'escollir.

Però per les autoritats locals angleses, aconseguir un sou millor per als acollidors és percebut com un repte difícil; opinen que la probabilitat que hi ha d'igualar els nivells de despesa de Suècia és zero.

D'altra banda, sempre cal considerar que si hi ha una remuneració adequada perquè els acollidors familiars no hagin de tenir un altre treball, llavors podrien disposar de tot el seu temps i energia per a la cura de l'infant acollit. Aquest tema enllaça amb algunes iniciatives o intents per part d'alguna autoritat local d'augmentar la remuneració i poder temptar així alguns treballadors de centres residencials o de protecció infantil a fer-se acollidors professionals. Però aquesta font potencial addicional d'acollidors familiars, no és vista necessàriament com una solució a les dificultats de captació de famílies. A més hi ha opinions que diuen que les habilitats desenvolupades en el treball en equip en els centres residencials no tenen per què ser més ben avaluades quan es treballa com a acollidor familiar; sempre hi ha exemples de persones sense aquestes titulacions que desenvolupen una tasca excel·lent com a acollidores. D'altra banda, hi ha veus que s'alcen en el sentit que si s'apugen les exigències de qualificació dels acollidors, se'n perdran molts dels actuals, que tenen pocs estudis i no hi podrien accedir.

8.2. Contractats o autònoms?

Entre els partidaris que els acollidors familiars han de percebre una retribució adequada, la disjuntiva està en si és millor ser contractats laboralment o ser autònom (Petrie [et al.], 2007). En aquest moments no és atractiu per a les persones fer-se acollidor si ho mirem com una alternativa ocupacional. L'estatus d'**assalariat** potser faria que el treball fos més atractiu, i disminuiria les dificultats a l'hora de captar famílies. En l'actualitat, fins i tot els acollidors familiars més ben pagats no tenen l'ocupació garantida, ja que, generalment, es paga només pels infants en acolliment – **una situació que no es troba sota el seu control**.

No obstant això, part del sector vinculat als acolliments no veu clau que els acollidors siguin assalariats. Els motius són diversos. Hi ha qui diu que el baix sou que acabarien cobrant posaria els acollidors familiars a baix de l'escala jeràrquica dels professionals del sistema de protecció. Altres diuen que, a través del sistema d'honoraris, la recompensa per als acollidors familiars és més gran.

També hi ha els que comenten diversos problemes potencials relacionats amb la creació d'una mà d'obra assalariada en l'acolliment, des del tipus de legislació i regulació que operarien, als costos de les implicacions dels beneficis addicionals com les vacances pagades fins al dret a pensió. D'altres qüestionen si la llei d'ocupació podria ser aplicada a persones que **treballen en els seus propis domicilis**. Una altra idea és que l'estatus d'ocupació o de treballador, reduiria la possibilitat d'elecció que actualment tenen les persones acollidores, **d'escollir el moment que volen acollir**, que és considerat important per part dels acollidors. I, finalment, com es procediria quan hi hagués denúncies per males pràctiques dels acollidors, s'entraria en una batalla legal que seria un veritable malson. Un altre problema potencial seria que, com a empleat, un acollidor familiar estaria **sempre sent examinat i amb el risc de quedar-se continuament sense feina**.

Si bé el fet de ser autònom té avantatges, segons el punt de vista d'una part dels acollidors, com ara, per un costat, tenir alguna possibilitat d'elecció en l'acolliment que accepten, i poder mantenir una privacitat i independència de la seva vida a la llar, per l'altre costat, això té un impacte negatiu pel que fa a la manca de vacances pagades o llicència per malaltia i l'absència de drets de pensió, per exemple. Tampoc tenen coberts els costos que han d'assumir quan són denunciats pels usuaris, despesa que sí que tenen coberta els treballadors socials d'una institució mentre dura el procés judicial (Tearse, 2010).

8.3. La seva formació i qualificació

França difereix notablement del règim de formació dels altres quatre països si tenim en compte **l'obligatorietat d'assistència** a un curs de 240 hores, molt per sobre

del que els altres demanen. També aquí hi ha divergència entre els que ho consideren excessiu i els que pensen en altres maneres, en forma de supervisió individual o grupal o discussió de casos, com a alternativa o de forma addicional a les sessions de formació.

Altres argumenten que és millor donar als acollidors familiars una «cistella» d'habilitats, per poder-les utilitzar en diferents situacions.

Uns s'inclinen per trobar més positiu el model danès de «supervisió terapèutica» per als acollidors familiars, i d'altres el model de formació anglès basat en les competències i habilitats.

La formació en els temes legals i els referents a la protecció infantil és vista com a important. També hi ha acord a veure la formació estretament relacionada amb el suport dels acollidors familiars. A Anglaterra, les institucions del sector privat que han fet un bon suport sembla que generalment retenen més els seus acollidors (Petrie [et al.], 2007).

El suport als acollidors és vist com un punt clau de l'èxit dels acolliments i és una demanda que ha anat creixent, a mesura que les necessitats dels infants acollits s'han intensificat.

La necessitat de formació contínua pot anar més enllà de la cura dels infants, ja que es pot donar suport al desenvolupament personal dels acollidors. A més té un impacte positiu en el tema del manteniment dels acollidors, atès que els acollidors poden establir xarxes amb altres acollidors i se senten formar part d'una professió, en termes de percepció d'importància del rol de l'acolliment, a part de la qualitat de l'atenció que donen.

En la **discussió sobre la professionalització, és rellevant la qüestió de quanta formació per als acollidors hauria de ser obligatòria i estandarditzada**. Com introduir formació obligatòria, com, per exemple, oferint incentius perquè els acollidors facin formació, enllaçant així la formació amb la remuneració, o que la formació aportï una qualificació (certificat), i fent de la formació una part de l'avaluació anual dels acollidors. També els ajudaria a formalitzar la posició d'acollidors com a part d'un equip professional i en el treball interdisciplinari.

Ara bé, la formació obligatòria pot ser difícil d'establir si els acollidors són **voluntaris o autònoms** principalment. En algunes ha estat fruit d'una negociació com en el cas del pagament d'alguns acolliments en família extensa que finalment reben uns honoraris si es formen.

A Anglaterra s'alcen veus per unificar els criteris per a la formació, que valgui d'una autoritat local a una altra i no s'hagi de repetir. D'altra banda, hi ha un **reconeixement de les diferents necessitats de formació que tenen els acollidors**, tot depenent del seu nivell d'experiència, la naturalesa de l'acolliment i les necessitats i característiques de l'infant o infants acollits. Així, els que acullen infants o joves amb conducta desafiant són més propensos a fer formació que, per exemple, aquells qui acullen nadons. Per tant, també hi ha qui pensa que la formació hauria de ser mesurada **de forma individual i no estandarditzada**.

Això enllaça amb la idea dels que defensen que cal distingir entre les qualitats personals, com la «intuïció», la «motivació» i la capacitat de construir relacions, i el que pot ser impartit en la formació reglada. Alguns argumenten que **la formació no és el component principal per garantir l'èxit de l'acolliment**. Formar un vincle amb un infant és sovint més important, i això pot derivar de les habilitats relacionals. Altres, al contrari, suggereixen que l'experiència o les característiques personals no són per si mateixes suficients per a la tasca de l'acollidor.

S'han comentat i identificat les dificultats inherents a un model en el qual pedagogs capacitats són captats com a acollidors familiars, que era el cas d'alguns projectes danesos i alemanys. Aquests projectes especialitzats són molt minoritaris. Tenen com a objectiu donar un servei especial als joves que poden haver estat massa difícils per a un acolliment «ordinari». En general, l'estudi de Petrie [et al.] (2007) va trobar que a Dinamarca, França i Alemanya el rol dels pedagogs era donar suport a les persones acollidors/ores i als infants acollits, i no fer d'acollidors.

9. Conclusions

Al llarg de les pàgines del present informe, s'ha vist com el tema de la professionalització dels acolliments familiars constitueix un debat actual en els països estudiats. Ara bé, la discussió comença ja per la mateixa denominació: què volem dir amb el terme «professional»? Les respostes se centren especialment en (i) les modalitats de la retribució econòmica –manutenció i/o remuneracions–, (ii) el tipus de vinculació institucional –voluntaris, autònoms o assalariats–, i, finalment, (iii) els processos de captació, selecció i formació dels acollidors –opcional o obligatori, personalitzat o estandarditzat.

La complexitat de la situació en la primera dècada del segle XXI és alta i molts dels patrons demogràfics, econòmics i culturals del segle passat han canviat, afectant molt directament les famílies, també les d'acollida i els infants acollits. La incorporació progressiva de la dona al mercat laboral i el poc prestigi social que té el treball domèstic en són dos exemples.

Una de les claus està a tenir un sistema completament diversificat, obrint la porta als que poden, d'entrada, comprometre's a molt poc –n'hem vist exemples– fins que se'ls convenç perquè sigui la seva feina principal, passant per una àmplia gamma de programes i iniciatives.

A Anglaterra, Suècia o França una bona part de les persones acollidores tenen un nivell d'estudis baix. A Anglaterra, una part dels acollidors tenen problemes per arribar a finals de mes. Suècia i Anglaterra comencen a notar un dèficit d'acollidors, qüestió preocupant en uns sistemes en què aquest recurs cobreix el 70% dels infants i adolescents sota mesura protectora. Dit en poques paraules, si apugen el nivell de qualificació exigit, perdran acollidors. Però si no qualifiquen els acollidors, es dona més inestabilitat i ruptures d'acolliments. La millora passa per una millor retribució que garanteix més captació d'acollidors i alhora pot exigir-los una formació específica. Ara bé, aquesta millor retribució, quina fórmula de contractació pren? Quins conceptes engloba? Com es defineix el lloc de treball? I el que és més important, sentint les opinions dels infants i adolescents, com es pot minimitzar l'impacte que poden produir algunes millores en les condicions laborals per als acollidors en la vida quotidiana dels acollits? Aquests són, sens dubte, reptes als quals ens enfrontem en el segle XXI.

10. Bibliografia

- Blandow, I. A: *Update für das Pflegekinderwesen, Qualitätsanforderungen an erzieherischen Hilfen im familiären Setting. Eine Tagungsdokumentation der Familien für Kinder gGmbH (20-35)*, 2002.
- Casas, F. *El acogimiento familiar en España: Investigación y realidad. Seminario EU-SARF sobre Investigación en Acogimiento Familiar*. Madrid: M.A.S-DGPiM, maig 1994.
- Casas, F.; Durán, S. El acogimiento familiar como medida ante situaciones de malos tratos infantiles: informaciones y representaciones de la población catalana. IV Congreso sobre Infancia Maltratada. Sevilla, 1995.
- Colton, M.; Pithouse, A.; Roberts, S.; Ward, H. Foster Care Services for Children in Wales. Dins National Assembly for Wales, Review of the Purpose and Future Shape of Fostering and Residential Care Services for Children in Wales. Stage two report, 2004. Publicació electrònica: <http://www.childrenfirst.wales.gov.uk/content/placement/foster-res-care-review-stage-2-e.pdf>.
- Del Valle, I. F.; López, M.; Montserrat, C.; Bravo, A. *El acogimiento familiar en España. Una evaluación de resultados*. Madrid: Ministerio de Educación, Política Social y Deporte, Observatorio de la Infancia, 2008. Publicació electrònica: <http://www.observatoriodelainfancia.msps.es/documentos/AcogimientofamiliaEspana.pdf>.
- Del Valle, I. F., Montserrat, C.; López, C.; Bravo, A. El acogimiento en familia ajena en España. Una evaluación de la práctica y sus resultados. *Infancia y Aprendizaje*, 33 (2), 2010.
- Department for children, schools and families. Care Matters: Ministerial Stocktake Report, 2009.
- Duffield, B. *Educating children without housing*. Chicago: American Bar Association, 2002. The Fostering Network. The Age of Foster Care. 2009. Publicació electrònica: <http://www.fostering.net/>.
- Hill-Tout, I.; Pithouse, A.; Lowe, L. Training foster carers in a preventive approach to children who challenge: mixed messages from research. *Adoption and fostering*, 27, part 1, 2003 (47-56).
- Höjer, I. *Fosterfamiljens inre liv Diss*. Universitat de Göteborg, 2001.
- Montserrat, C. *Infants i adolescents acollits pels seus familiars: què en sabem, què*

- en coneixem?* Barcelona: Generalitat de Catalunya, 2007. Publicació electrònica: http://www.gencat.cat/benestar/publica/pdf/infants_acollits.pdf.
- Petrie, P.; Boddy, I.; Cameron, C.; Wigfall, V. (2007). «Fostering in Europe Final report.» London: Thomas Coram Research Unit Institute of Education, University of London (unpublished).
- Pitcher, D. Placement with grandparents. The issues for grandparents who care for their grandchildren. *Adoption and Fostering*, 26(1), 2002, 6-14.
- Pithouse, A.; Hill-Tout, I.; Lowe, K. (2002). Training foster carers in challenging behaviour: a case study in disappointment? *Child and Family Social Work* 7, 3, 2002 (203- 214).
- Sinclair, I.; Baker, C.; Lee, I.; Gibbs, I. The pursuit of permanence. London: IKP, 2007.
- Sinclair, I.; Wilson, K.; Gibbs, I. Supporting foster placements, reports One and two. York: Universitat de York: Unitat de recerca de Treball Social i Desenvolupament, 2000.
- Sinclair, I.; Wilson, K.; Gibbs, I. Foster Carers: Why they stay and why they leave. London: Jessica Kingsley, 2004.
- Sinclair, I.; Wilson, K.; Gibbs, I. Foster Placements: Why they succeed and why they fail. London: Jessica Kingsley, 2005.
- Sjöblom, Y.; Höjer, I. Child welfare in Sweden. I Conferència Internacional sobre Perspectives en Protecció Infantil (Oviedo, setembre 2009).
- Tearse, M. Love Fostering-Need Pay. A: UK-wide survey of foster carers about fees. Fostering network, 2010. Publicació electrònica: https://www.fostering.net/sites/www.fostering.net/files/resources/reports/love_fostering_need_pay_0310.pdf.
- Titmuss, R. M. From human blood to social policy. Dins A. Oakley, A.; Ashton (eds.), *A better education for children in care*. London: SEU, 1997.
- Ward, H.; Munro, E.; Dearden, C. *Babies and Young Children in Care: Life Pathways, Decision-making and Practice*. London: Jessica Kingsley Publishers, 2006.

ISBN 978-84-393-8535-6

9 788439 385356